

# En fingervisning om hur äldre vården kan förbättras



Tankar om standarden SS 872500:2015

- Kvalitet i omsorg, service, omvårdnad och rehabilitering för äldre med omfattande behov i ordinärt och särskilt boende.

# Nej, vi kommer inte att peka finger

Låt oss riva av plåstret med en gång. Tryggheten för äldre i behov av vård och omsorg har blivit en brännande fråga i samband med covid-19. De höga dödstalen på äldreboenden i Sverige är, enligt Folkhälsomyndigheten, ett misslyckande<sup>1</sup>.

Men det fanns många larm om allvarliga brister inom äldre vården även före pandemin. När exempelvis IVO (Inspektionen för vård och omsorg) granskade äldreomsorgen, hemsjukvården och den kommunala hälso- och sjukvården under 2018, rapporterade de att ”bristande kunskap bidrar till att äldre personer utsätts för allt från otrygghet till missförhållanden och allvarliga vårdskador”<sup>2</sup>.

Vi vill inte strö salt i några sår och vi kommer absolut inte att peka finger. Vårt enda syfte är att ge dig som vårdgivare eller verksamhetsansvarig en fingervisning om hur äldre vården kan förbättras.

---

1) <https://www.dn.se/nyheter/sverige/anders-tegnell-vi-har-misslyckats-med-att-skydda-vara-aldre/>

2) <https://www.ivo.se/publicerat-material/rapporter/vad-har-ivo-sett-2018/>

# ”Historisk satsning på välfärden”

Bristerna inom vården har fått regeringen att agera. Hösten 2020 presenterades en ”historisk” satsning på välfärden med 19,7 miljarder kronor till vård och äldreomsorgen i budgeten för 2021. Till äldreomsorgen föreslogs också ett årligt bidrag på 4 miljarder för de kommande åren.

– Det är väldigt tydligt tycker jag under corona-tider att vi behöver stärka upp äldreomsorgen rejält, säger statsminister Stefan Löfven.<sup>3</sup>

Regeringens satsning syftar bland annat till att ge 10 000 undersköterskor och vårbiträden möjlighet att studera på arbetstid för att därefter anställas på fasta heltidstjänster.

Nu finns således en politisk vilja och därmed även resurser för att åstadkomma förbättringar.

---

3. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/stefan-lofven-och-annie-loof-haller-presstraff>

# Kvalitetsarbetet behöver utvecklas

Enligt IVO är det också personalbrist och dåliga kunskaper hos medarbetare som är en viktig orsak till de problem vi nu ser i äldreomsorgen. Men i sin granskning från 2018 pekar IVO även på att vård- och omsorgsgivarna behöver förbättra sättet som de styr och följer upp kvalitetsarbetet på.

– Vår bedömning är att flera allvarliga händelser hade kunnat undvikas om vård- och omsorgsgivarna bedrev ett mer utvecklat kvalitetsarbete som är integrerat i den ordinarie verksamhetsstyrningen och ständigt pågående. Det säger Ulf Prahl, inspektör och nationell ämnessamordnare för äldreomsorg på IVO.<sup>4</sup>

Frågan är om även detta beror på personal- eller kompetensbrist – eller om det brister i de kvalitetsledningssystem som används?

---

4. <https://www.ivo.se/publicerat-material/nyheter/nyheter-2019/vad-har-ivo-sett-2018-brister-i-kunskap-skapar-risker-inom-aldreomsorgen/>

# Från övergripande krav på ett kvalitetsledningssystem ...

Alla vårdgivare (inklusive socialtjänst och verksamhet enligt LSS) har att följa *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete – SOSFS 2011:9*.<sup>5</sup> Styrdokumentet beskriver de övergripande kraven på det ledningssystem som vårdgivaren ska använda för ”att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet”.

SOSFS 2011:9 ger dock inget stöd för hur vård- och omsorgsarbetet ska bedrivas i praktiken. Varje enskild vårdgivare måste därför bygga ett eget ledningssystem för kvalitet med detaljerade anvisningar anpassad till de specifika förutsättningarna i respektive verksamhet.

För att slippa uppfinna hjulet tar vissa vårdgivare hjälp av en befintlig kvalitetsstandard, exempelvis ISO 9001:2015. Men inte heller här finns praktiskt stöd för ett äldrevårdsanpassat ledningssystem.

---

5. <https://www.socialstyrelsen.se/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/20119-om-ledningssystem-for-systematiskt-kvalitetsarbete/>

# ... till ett handfast stöd för vårdgivarna

På uppdrag av Socialdepartementet har SIS, Swedish Standards Institute, tagit fram en ”Äldrestandard” tillsammans med kommuner och regioner, privata företag, myndigheter, högskolor, fackförbund och olika intresseorganisationer.

Svensk Standard SS 872500:2015<sup>6</sup> är ett verktyg som möter behovet av att följa upp kvalitetsarbetet inom verksamheterna samt motverka den ojämlikhet som råder mellan olika äldreboenden.

Äldrestandarden beskriver hur omsorgen ska bedrivas av utförarna inom flera olika, väl definierade verksamhetsområden; t ex omsorg, service, omvårdnad och rehabilitering, boendemiljö, tillgänglighet, vårdhygien och hjälpmedel. Den säkerställer rutiner och fungerar som ett handfast stöd för det praktiska arbetet hos vårdgivarna.

Standarden gör det också enklare för kommuner att upphandla, utvärdera och tydliggöra ansvar mellan upphandlare och utförare.

---

6. <https://www.sis.se/produkter/foretagsorganisation/tjanster/tjanster/ss8725002015/>

Lena Bjuhr Erngren

Kvalitetschef, omsorgsförvaltningen  
Sigtuna kommun



# Äldrestandarden i praktiken

Sigtuna kommun ville höja kvaliteten i äldreomsorgen och valde att verifiera Ymer äldreboende enligt Äldrestandarden. Nu ska ytterligare tre boenden införa SS 872500:2015.

Lena Bjuhr Erngren, kvalitetschef på omsorgsförvaltningen, berättar varför Sigtuna kommun valt att satsa på Äldrestandarden:

– Vi ville höja kvaliteten och gillade standardens uppbyggnad med struktur, ordning och reda. Äldrestandarden är framtagen av många instanser och flera experter på området, och den riktar sig specifikt till äldreboenden – till skillnad från Socialstyrelsens föreskrifter.

I september 2018 blev Ymer äldreboende ett av de första i landet att verifieras enligt SS 872500:2015.

– Målet var att skapa tydlighet om vad god kvalitet i äldreomsorgen är, samt att öka de äldres livskvalitet och känsla av trygghet. Vi ville även öka delaktigheten hos medarbetarna.

Resultatet är att Ymer ökat mest av alla särskilda boenden i kommunen när det gäller fokusområdena trygghet, förtroende, bemötande och delaktighet.

– År 2017 låg tryggheten på 54 procent, 2018 låg den på 93 procent. År 2017 angav 54 procent av de anhöriga att de tyckte att samarbetet med boendet fungerade bra, år 2018 tyckte 83 procent det, säger Lena Bjuhr Erngren.

– Äldrestandarden har underlättat arbetet med att få rutiner och processer på plats. Nu är det ordning och reda och alla vet vad de ska göra. Det skapar ett lugn och arbetet blir mer brukarcentrerat. Dessutom har samverkan och samarbetet inom boendet ökat på alla nivåer.

Positiv till extern granskning

Samtidigt är kvalitetsarbete en ständigt pågående process. Det går inte att slå sig till ro bara för att senaste resultatet var bra.

– Man måste följa upp så att de positiva resultaten inte börjar dala. Med en årlig, extern och oberoende granskning måste man tagga till och följa ledningssystemet, så att det inte blir personberoende.

Nu är Ymer arbetsmodell när kommunen fortsätter implementera Äldrestandarden i övriga äldreboenden. Totalt handlar det om tre äldreboende och fyra hemtjänstgrupper.

# Vi hjälper dig att gå från tanke till handling

Qualify är Sveriges ledande certifieringsorgan för ledningssystem, bland annat inom kvalitet, miljö, arbetsmiljö. Vår roll är att oberoende granska er verksamhet utifrån kraven i ert ledningssystem och därigenom bidra till ökad effektivitet och större nytta.

Om du är intresserad av att implementera äldrestandarderna i er verksamhet så förmedlar vi gärna kontakter till konsulter med stor erfarenhet av att bygga ledningssystem inom vård och omsorg.

Vi kan också dela med oss av våra erfarenheter kring granskning och verifiering enligt SS 872500:2015. Och självklart är du även välkommen kontakta mig gällande frågor kring certifiering eller oberoende granskning av ert befintliga ledningssystem, oavsett om det följer en standard eller inte.

Det viktiga när det gäller kvalitet och förbättringsarbete är trots allt att gå från tanke till handling. Inte minst för våra äldres skull.



## Magnus Göthberg

Försäljningschef, revisionsledare

Direkt 031-390 90 03

Mobil 0707-13 69 30

[magnus.gothberg@qualify.se](mailto:magnus.gothberg@qualify.se)



**Qvalify AB**

Klubbhusgatan 13  
553 03 Jönköping

036-336 00 00  
[www.qvalify.se](http://www.qvalify.se)